KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Tommi Karttaavi, Jari Vaine, Taina Väre

Lausunto
26.10.2021
1008/03.01.01/2021

Eduskunta/liikenne- ja viestintävaliokunta 28.10.2021

HE 195/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi laajakaistarakentamisen tuesta annettua lakia siten, että se täyttäisi jatkossakin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) 651/2014 vaatimukset ja katsottaisiin siten EU:n valtiontukisääntöjen mukaiseksi ilman erillistä notifiointia komissiolle.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tukiohjelma kohdistuisi jatkossa ainoastaan edistyksellisten, kiinteiden viestintäyhteyksien tukemiseen. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen laajakaistainfrastruktuurin tukemista koskevaan sääntelyyn on lisätty omat ehtonsa kiinteän ja langattoman laajakaistan tukemiselle. Langattoman laajakaistan tukemista koskevien ehtojen mukaan Suomessa ei jäisi 5G-verkoille lainkaan tukikelpoisia alueita 4G-verkkojen laajan kattavuuden vuoksi. Näin ollen tukiohjelma tulisi kohdistaa jatkossa vain kiinteiden yhteyksien tukemiseen.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset suunnitellun hankealueen kartoituksesta, julkisesta kuulemisesta ja kilpailuvaikutusten arvioinnista. Säännökset täsmentäisivät kyseisten toimenpiteiden sisältöä ja toteutustapoja. Myös laajakaistahankkeen tukikelpoisia kustannuksia ja tuen myöntämisen kriteerejä koskeviin säännöksiin ehdotetaan tarkennuksia ja muutoksia. Uudet säännökset eivät kuitenkaan aiheuttaisi merkittäviä muutoksia nykykäytäntöön.

Kuntaliiton lausunto lakimuutoksesta 27.9.2021 (lausuntopalvelu.fi)

Kuntaliitto antoi lausunnon lakimuutoksesta (lausuntopalvelu.fi 27.9.2021). Lausunnossaan Kuntaliitto kannatti esitettyjä muutoksia, jotka koskevat suunnitellun hankealueen kartoitusta. On tärkeää, että kunnissa ja alueilla ei synny tilanteita, joissa hyvinkin alustavat kiinnostuksenilmaukset estäisivät tukitoimenpiteen alueella, mutta lopulta myöskään kaupallista verkkoa ei toteutettaisi.

Lisäksi Kuntaliitto esitti, että tässä samassa yhteydessä tulisi arvioida myös hankkeen onnistumisen edellytyksiä, mahdollisuuksia ja uhkia, yhteisesti kaikkien hankkeen osapuolten kesken.

Koskien Valtioneuvoston asetusta, Kuntaliitto totesi, kuten aiemmissa lausunnoissaan, että kuntien maksuosuuksien määrittelystä tulisi käydä keskustelua, ottaen huomioon

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

kuntakohtainen tilanne ja kunkin hankkeen kokonaistaloudelliset, tiedossa olevat ja arvioidut vaikutukset.

Nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeuden osalta Kuntaliitto kannatti esitettyä muutosta laajakaistayhteyden vähimmäisnopeuden nostamisesta siten, että vähimmäisnopeus on saapuvassa liikenteessä 300 megabittiä sekunnissa ja lähtevässä liikenteessä 100 megabittiä sekunnissa. Kuntaliitto kannatti muutosta, jonka myötä laajakaistatukiohjelma kohdistuisi jatkossa ainoastaan kiinteiden viestintäyhteyksien tukemiseen.

Kuntien maksuosuudet tukikelpoisista kustannuksista

Kuntaliitto kannattaa edelleen sellaista laajakaistarakentamisen tuen toteuttamismallia, jossa valtiontukihankkeet toteutetaan ilman edellytystä kunnan osallistumisesta. Tämän toimintatavan etuna olisi, että valtiontuettujen hankkeiden toteuttamiselle olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikkialla maassa, minne nopea laajakaista ei rakennu markkinaehtoisesti. Vaihtoehtoisesti kuntaosuus voisi olla vapaaehtoinen.

HE-luonnoksen mukaan valtion vuoden 2022 talousarvioesityksessä tukiohjelmalle esitetään 15 miljoonaa euroa. Tukiohjelmalle on varattu vuoden 2021 kansallisesta budjetista 5 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi laajakaistatukiohjelmaa täydennetään EU:n elpymisvälineen rahoituksella siten, että vuoden 2022 talousarvioesityksessä tukiohjelmalle esitetään yhteensä 15 miljoonaa euroa. **Koska EU:n elpymisväline on 100% EU:n tukea eikä se edellytä kuntarahaosuutta muissakaan kohteissa, tulisi myös laajakaistaohjelmasta poistaa kuntarahavaatimus, varsinkin kun suurin osa rahoituksesta laajakaistatukiohjelmaan on tulossa em. elpymisvälineestä.**

Lisäksi Kuntaliitto toteaa, kuten aiemmissa lausunnoissaan, että mikäli kunnan maksuosuus edellytetään asetusluonnoksen mukaisesti, tulee esitettyjen tukiprosenttien kuntakohtaiset perustelut ja laskentakaavan perusteet (taseen yli/alijäämä) arvioida uudelleen.

Taseen yli/alijäämä on kestämätön peruste - kriteerillä ei ole merkitystä hankkeen taloudellisen onnistumisen eikä kunnan sitoutumisen näkökulmasta. Lisäksi laskentakaavassa tulee huomioida paremmin harvaan asutun maaseudun etäisyydet, asutuksen määrä sekä kuntien erilaiset aluerakenteet (taajama vs. kunnan laajuus ja rakentamisen tarve kunnan eri osissa.

Kunnan maksuosuudet eivät sellaisenaan ole ongelmallisia tai kynnyskysymys. Oleellista on, miten em. määrittelyperusteiden lisäksi kunnan taloudelliset velvoitteet kokonaisuutena arvioidaan ja käsitellään hankkeen aikana ja hankkeen kohdatessa mahdollisia haasteita, jotta maksuosuus ei tosiasiallisesti nousisi. **Toisin sanoen, miten varmistetaan, että kulloisessakin hankkeessa otetaan huomioon kokonaisvaltaisuus, muidenkin osapuolten roolit ja että kunnille ei synny aiempien hankkeiden kaltaisia talousongelmia?**

Jos kunnan maksuosuuteen alkaa edellä kuvatulla tavalla syntyä lisäpaineita, tulisi käydä keskustelua, millä perusteilla näin voi tapahtua ja ovatko syntyvät uudet taloudelliset vaikutukset kunnan kannettavissa. Koska ko. hankkeissa on vähintään kolme

osapuolta, tulisi myös riskien tunnistamien ja kantaminen jakaa aiempaa tasapuolisemmin.

Korona-ajan kokemukset ja elvytystoimet

Laajakaistatukilaki ei suoraan anna kunnalle tehtävää, mutta käytännössä lain lähtökohtana on, että kunnat osallistuisivat haja-asutusalueille sijoittuvien laajakaistahankkeiden rahoitukseen ja sen kautta mahdollisiin riskeihin.

Lakimuutoksessa tulisi ottaa paremmin huomioon se, että lakia sovelletaan erityisesti EU:n elvytysvälineen kautta tulevan tuen kohdentamiseen. Tulisikin keskustella **mm. elvytysvälineen tavoitteista ja pohtia tulisiko valtion kantaa kokonaan laajakaistatuen julkinen rahoitusvastuu, sekä kansallisen että elvytysvälineen rahoituksen osalta.**

Laajakaistainvestoinnit ovat erinomaisia, rakennusvaiheessa työllistäviä elvytyshankkeita, jotka tukevat myös julkisten sähköisten palveluiden käytön edistämistä ja palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantamista. Lisäksi tässä yhteydessä tulisi huomioida laajakaistainvestointien kerrannaisvaikutukset, mm. valtion hajasijoitustavoitteet, paikkariippumattoman työn mahdollisuudet sekä huoltovarmuus ja turvallisuus.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tommi Karttaavi
Johtaja, tietoyhteiskunta